

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus CXII. De Usu Matrimonii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

C A S U S CXII.

De usu Matrimonii.

Z Osima Neosponfa ex Con-
fessario petii : 1. An liceat
copula in dubio de valore
Matrimonii. 2. Quid si un-
us vel uterque voverit
continentiam. 3. Quid de adultero, vel
incestuoso. 4. An liceat copula ex sola
voluptate, aut quando nulla est spes pro-
lis, aut propter sanitatem. 5. Quid si non
servetur situs aut modus copula. 6.
Aut locus vel tempus. 7. Qualiter li-
ceant conjugibus aspectus, oscula,
tactus &c. 8. Delectationes morose. 9.
Aspectus speciosa imaginis tempore coi-
tus. 10. An sit obligatio ad actum con-
jugalem. 11. Quid si conjux sit suspe-
ctus de adulterio. 12. Vel petat in ebrie-
tate, nimis saepe, infectus morbo. 13.
Vel ob paupertatem proles nascitura
ali non possit. 14. Aut petatur cum pec-
cato. Pro resolut.

QUÆR. I. An & qualiter licitus
sit usus Matrimonii?

3. R. De fide certum est Matrimonii
usum per se licitum esse; dicit enim
Apostolus 1. Cor. 7. uxori vir debi-
tum reddat, similiter & uxor viro. Di-
co per se: nam per accidens variis
modis usus Matrimonii potest fieri
illicitus, ut 1. si unus vel uterque sit
moraliter certus Matrimonium esse
nullum, ita ut non habeat prudens

motivum pro ejus valore, tunc sciens
invaliditatem ex nulla causa, nequi-
dem ex metu mortis petere aut red-
dere potest debitum, ut dixi *Cas.*
præced. quia redditio tali casu esset
mera fornicatio, quæ est intrinsecè
mala. In dubio, an Matrimonium jam
bonâ fide contractum sit validum, di-
ligenter inquirendum est in verita-
tem, & interim abstinendum ab omni
copula & actu carnali; si adhibitâ
sufficiente diligentia dubium deponi
non possit, probabilius & peti & red-
di potest debitum, saltem si dubium
in utramque partem sit negativum
vel positivum. *Sor. Henriq. Sanch. l. 2.*
d. 4. Pirh. de spons. n. 181. quia in dubio
standum est pro valore actus, & cau-
sâ favorabili, qualis est Matrimo-
nium. *c. ex litt. de probat. l. 19. quoties*
de rebus dubiis, & conjuges sunt in
possessione Matrimonii bonâ fide
contracti, ut supponitur, & non est
periculum nisi peccati materialis, cum
suppositâ sufficienti inquisitione in-
culpabiliter ignorent invaliditatem
Matrimonii; sicut ergo possidens bo-
nâ fide agrum, si superveniens dubiū
vincere non possit, licitè retinet & u-
surpat agrū, licet cum periculo injusti-
tiæ materialis, sic & hic licitè utitur
Matrimonio cum periculo materialis
forni-

fornicationis, videturq; id decisū in *c. laudabilem de frig. & malef.* ubi dicitur, quod superveniente dubio de impotentia uterque possit ad triennium reddere & petere debitū. *Nec obstat*: quod in *c. inquisitione de sent. excomm.* dicatur: *cum conscientia pulsat animum ex credulitate probabili & discreta quamvis non evidenti & manifesta, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet*; nam hoc *c.* loquitur de casu quo est motivum probabile pro nullitate, nulla autem probabilitas pro valore Matrimonii, tunc enim dicit reddi sed non peti posse debitum; aliud est si pro utraq; parte vel pro neutra sit ratio probabilis, & Matrimonium jam bonâ fide sit contractum, quod addo: nam si malâ fide sit contractū cum dubio impedimenti, non Matrimonium sed lex non fornicandi est in possessione ideôq; si uterq; malâ fide cōtraxit, neuter petere aut reddere debitū poterit; si unus contraxit bonâ fide & dubium vincere non potest, hic petere, & per consequens alter reddere tenebitur. *Palaa Pirb. n. 180. 2.* Si una conjux ante Matrimonium emisit votum continentiae non potest petere, si tamen conjugem à petitione avertere non possit, obligatur reddere debitum *c. si dicat 33. q. 5.* de reliquo tenetur servare votum quantum potest, unde si altera conjux consentiat, vel per incestum aut adulterium se privaverit jure petendi, nequidem licebit reddere debitum, quia illud negare, & castitatem promissam

servare potest absq; injuria compar-
tis Item soluto Matrimonio, etiam si
ante in petendo debito dispensatum
fuerit, continentia integra servanda
erit, nec sine dispensatione S. Pontifi-
cis [cui votum castitatis reservatum
est] poterit transire ad alias nuptias
vid. *Cas. 70. à n. 19. & Cas. 71. n. 14.*
idem dicendum de voto, quod una
conjux sine alterius consensu stante
Matrimonio emittit, si verò altera
pars votum simpliciter approbet, vel
reciprocè castitatem voveat, neuter
petere vel reddere poterit debitum.
Si ex post forent in periculo inconti-
nentiae, oporteret petere dispensatio-
nem. 3. Adulter quidem potest petere
debitum, innocens tamen non tene-
tur ei reddere; incestuosus cum con-
sanguinea sui conjugis in primo vel
2do gradu petere non potest ob affi-
nitatem quam contraxit cum propria
conjugē: si autem marito non petente
nec uxor ex verecundia petere aude-
ret ideôque foret in periculo inconti-
nentiae, maritus se modestè insinuare
posset, imò si ignoret suo incestui istâ
pœnam esse annexam, uti ordinariè
contingit in rudibus, hanc pœnam
probabiliter non incurrit. *Laym. hic c.*
8. n. 8. aut si eam incurrit, ut probabi-
lius est, à Mendicantibus, & cum iis
participantibus absolvi potest, ut dixi
c. preced. n. 11. 4. Actus conjugii sit
illicitus, si fiat ex indebito sine v. g. ex
mera voluptate, tunc enim erit saltem
venialiter malus, ut certum est ex
prop. 9. ab Innoc. XI. damnatâ:

opus

opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpâ ac defectu veniali: Ratio est inversio ordinis: natura enim huic actui indidit voluptatē ad acuendā & aptiorem reddendam ipsam operationem generativam, ergo contra ordinem naturæ agit, qui ipsam operationem ad delectationem refert: igitur primarius finis copulæ conjugalis est generatio proles, secundarius est vitare periculum incontinentiæ in se & in comparte, nec non comparti petenti reddere actum ex justitia debitum, ex ejusmodi fine usus Matrimonii non tantum licitus, sed & potest esse meritorius, quia licitè honesteque potest quis uti Matrimonio ad finem, ad quem à Deo est institutum, sed Matrimonium post lapsum Adæ non tantum institutum est ad generandam prolem, sed & secundario in remedium concupiscentiæ, ut patet ex 1. Cor. 7. *Revertimini in id ipsum, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. S. Thom. in suppl. q. 42. art. 2. in O.* Nec obstat, quod fortè ob senium, sterilitatem, prægnantem uterum &c. non sit spes proles, aut etiam ob paupertatem vel difficultatem partûs inefficaciter quis optet prolem non nasci, quia adhuc potest esse in remedium concupiscentiæ, & propter hunc finem dicit *S. Th. q. 51. art. 5. ad 3.* permitti senibus sterilibus Matrimonium, cur non & usus Matrimonii? & quamvis *D. Th. q. 49. art. 5. ad 4.* dicat esse veniale uti Matrimonio purè propter sanitatem corporis, tamen id æquè probabiliter & communiùs negant alii, quia ipse usus Matrimonii, &

R. D. Jansen Pars II.

talis finis per se est honestus, nec semper teneor agere ex fine honestissimo, & cum Matrimonium primario sit institutum ad propagationem speciei, videtur secundario institutum ad conservationem individui generantis, cum species, nisi salvis individuis, propagari non possit. *Sporer n. 489.*

5. Si non servetur debitus situs vel modus copulæ, & non sit periculum effundendi semen extra vas naturale, uti communiùs non esse testantur DD. si conjuges stando à latere, vel tergo congregiantur, aut vir sit succubus, mulier incuba, quamvis gravissimè propterea sint increpandi, probabiliùs tantum peccant venialiter, & si sit justa causa, v. g. ne noceatur mulieri prægnanti, nullo modo. *Sanch. l. 9. d. 16.* Si experienciâ constaret esse periculum effusionis, aut talis situs adhibeatur ad impediendam prolem, foret mortale, imò omnis voluntaria effusio seminis extra vas est intrinsecè mala, & in vase præpostero est peccatum gravissimum. & species adulterii, juxta alios species Sodomix. Mulier, quæ recepto jam viri semine se manibus juvat ad copulam, peccat mortaliter, quia per seminationem viri copula jam est perfecta, ideòque ejusmodi procuratio seminationis ex post facta foret mollities. *Sanchez, Perez disp. 94. lect. 8. Gob. tr. 10. n. 59.* docent non peccare mulierem, si ob difficultatem proles educandæ vel nimium partûs periculum tempore coitûs aliò animum convertat, ut sic ipsa non seminet & generationem proles evitet: quod non possum approbare, videtur enim sic positive impedi

6. *diri generatio vel conceptio prolis, quod non licet etiam ex causa paupertatis vel difficultis partus, sed tali casu potius mutuo consensu abstinendum est ab usu conjugii.* 6. Requiritur, ut copula fiat debito tempore & loco secreto: ratione temporis ratio peccatur, nam quamvis decentissimum sit die Communionis abstinere, tamen communius Theologi non agnoscunt obligationem. Idem plures dicunt de copula habita tempore menstrui, quam tamen sine causa saltem petere erit veniale, quod a potiori tenet de copula cum puerpera physice nondum purificata, quam plures dicunt esse mortale ob periculum matris aut prolis. Ratione loci peccatur mortaliter, si fiat in Ecclesia, nisi excuset necessitas, ut si conjuges tempore belli diu cogantur in Ecclesiis desertis habitare cum periculo incontinentiae.

7. **QUERES II.** Qualiter conjugibus liceant cogitationes, affectus, delectationes, imaginationes, oscula, aspectus, sermones venerei &c.?

8. *Hac omnia, si fiant in ordine ad excitandam copulam cum propria conjugis sine periculo pollutionis, & absque imaginatione personae alienae, vel nullum sunt peccatum, vel tantum veniale, nisi nimium excedatur honestas naturalis juxta sequentes explicationes. Si autem venia verbis inhonestioribus pro explicatione praesentis materiae omnino necessariis: Omnia enim munda mundis, teste Apostolo. Itaque 1. Quamvis plures probabiliter a mortali excusent conjuges se in partibus venereis osculantes, at-*

tamen mortalis, infanda, & bestialis libido est, membro ori imposito coire usque ad seminationem vel seminationis periculum; quis putasset hoc fieri ab homine rationali? & tamen fit, pro nimis saepe. 2. Aspectus, tactus, oscula, cogitatio & affectus ad copulam, & similia, si fiant cum praevio pollutionis periculo, etiam in conjugibus sunt mortale, etiam si pollutionem directe non intendant, idque vel maxime tunc, si tactus sint ita venerei, ut proxime disponant ad pollutionem, aut sint quasi inchoata pollutio, & conjuges in eo loco existant, ubi copulam exercere non possunt; si autem absit periculum pollutionis, & ejusmodi amplexus, oscula &c. sine diminutione amoris conjugalis negari non possunt, non erunt mortale, praesertim ex parte reddentis, etsi praeter intentionem aliquando sequatur pollutio. *Govat. n. 667.* erunt tamen veniale, si fiant ex mera voluptate; idem dicunt plerique de tactu venereo corporis proprii, si fiat praesente conjugis, quia tunc absit periculum pollutionis, ut supponitur, & ejusmodi tactus refertur ad copulam: absente autem conjugis ejusmodi tactus est mortaliter malus, quia nequit referri ad copulam, quae tunc haberi non potest, sed ex natura sua tendit ad pollutionem, cujus periculum plerumque adest. 3. Delectatio morosa vel complacentia in actu conjugii, si fiat animo se excitandi ad novam copulam, nullum est peccatum: si fiat ex mera voluptate, secluso tamen pollutionis periculo, est tantum veniale ob defectum debiti finis; econ-

erā delectatio de copula habita cum priore conjugē vel cum aliena, semper est mortale & adulterium mentale. Ratio est, quod prior delectatio sit de objecto secundum se licito, scilicet de copula cum sua conjugē, alia est de objecto illicito seu de copula cum non sua: hæc tamen intellige, si neuter conjugum existat in voto castitatis, nam si voto obstrictus incipiat tactus secum vel cum conjugē, vel morosè delectetur de copula, peccat mortaliter toties, quoties contra votum, ut patet. Econtrā, si copula conjugalis ob circumstantiam extrinsecam sit illicita, v. g. ob periculum morbi vel abortus, tactus, amplexus, delectationes morosæ & similes actus inter conjuges citra periculum pollutionis non esse nisi veniale docent Theologi communiter, eò quod Matrimonium hæc omnia videatur in tantum cohonestare, & certè, si illa omnia forent mortale, in periculosissimo statu versarentur conjuges juvenes se multum amantes &c.

9. 4. Quamvis *Sanch.* & alii excusent saltem à mortali mulieres, quæ tempore coitus aspiciunt speciosas imagines, ut earum intuitu formosas proles concipiant: rectè tamen fatentur, rem esse plenam periculo, imò videtur esse adulterium mentale, vel saltem evidens ejus periculum, sibi tunc imaginari formam alterius maris.

10. QUÆRES III. An, & qualiter actus conjugalis sit obligatorius?

1. Evoluto primo bimestri (quod conjugibus à jure ad deliberandum conceditur,) tenetur alter alteri serio,

justè & rationabiliter petenti debitum ex justitia & sub mortali reddere, ad hoc enim se obligarunt vi contractus Matrimonii. Est communis & certa ex 1. ad Cor. 7. *Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.* Item, *Nolite fraudare invicem, nisi ex consensu ad tempus.* Dicitur 1. *Serio petenti*, nam si conjux non perat copulam serio & tanquam debitum, sed tantum obiter, amicè & benevolè, nec ægrè ferat, si unâ vel alterâ vice modestè denegetur, non erit mortale; secus si conjux sit valdè ægrè latura, aut præ verecundia non audeat instanter petere, vel sit in periculo incontinentiæ, tunc enim semper erit mortale vel semel debitum negare, quod à potiori tenet, si ex pertinacia, odio, vindicta vel morositate negetur, aut non reddatur, nisi post rixas, & cum magna difficultate. Est communis cum *Tann. disp. 8. q. 6. n. 25.* Dicitur 2. *Justè*, nam si conjux per incestum vel adulterium jus ad copulam amiserit, altera pars non tenetur ei debitum reddere, nisi & ipsa adulterium commisisset, tunc enim injuria per injuriam compensaretur, aut innocens injuriam liberè remittat verbo vel facto per voluntariam v. g. debiti petitionem vel redditionem, injuria enim semel remissa non reviviscit: ad negandum autem debitum non sufficit suspicio vel aliqualis probabilitas adulterii, sed requiruntur indicia quasi certa, quia ipse est in possessione juris sui, & delicta non præsumuntur. Dicitur 3. *Rationabiliter petenti*, nam irrationabiliter petenti sine

li 2 culpa

11.

12.

culpa negari potest, ut, si petat ex ebrietate, furore, amentia, si nimis sapere & importunè, & non ad sit periculum incontinentiæ, si ex redditione immineat periculum mortis vel gravis morbi, eò quòd v. g. petens sit infectus peste, leprâ, morbo gallico &c. non est obligatio reddendi, non enim censentur conjuges se ad ejusmodi casum non prævisum obligasse, nisi periculum infectionis esset valdè remotum, & periculum proximum incontinentiæ, tunc enim locum habet, quod dicitur C. 2. *de conjug. lepr. Si virum vel uxorem leprosum fieri contingat, Et infirmus à sano debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quod exigitur, solvendum est.* Sola paupertas vel difficultas educandi prolem vix unquam sufficit ad negandum debitum, quia paupertas vix unquam tanta est, ut proles cum ordinaria DEI gratia, accedente propriâ industriâ, juxta cujusvis sta-

tum educari non possit, & econtrâ in juvenibus diu abstinentibus raro aberit periculum incontinentiæ. Si petatur cum peccato solius petentis, ut si hic existat in voto, vel petat modo vel situ indebito, aut ex mera voluptate, & petitio bonis verbis averti non possit, potest reddi debitum, sed non est obligatio, ut habet communis, quia, quamvis tunc petens peccet, tamen non amisit jus suum, & altera pars excusatur à cooperatione ex justa causa, ne scilicet graviter offendant, vel lædat amorem conjugalem: econtrâ si circumstantia vel culpa teneat se ex parte ipsius copulæ, ut, si petatur in loco sacro cum evidenti periculo abortus, cum inceptio extra vas naturale, est mortale & reddere & petere, nisi ignorantia excuset, quia tunc ipse actus secundum se est illicitus, ergo eum ponere est peccatum ex parte utriusque.

14.

13.

E X